

HANKINTAOHJE

Kansallisen kynnysarvon ja EU –kynnysarvon ylittävät hankinnat

Kunnanhallitus 18.6.2018 § 231
Kunnanhallitus 10.9.2018 §

Voimaan 19.6.2018
Voimaan

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Kynnysarvot	3
3. Hankinnan ennakoitu arvo.....	3
3.1. Pilkkomiskielto	4
3.2. Hankinnan sallittu jakaminen tulee erottaa pilkkomisesta	4
4. EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat	4
5. Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat ja EU-kynnysarvon alittavat hankinnat	5
6. Tietosuoja.....	6
7. Sähköinen kilpailutusjärjestelmä Cloudia	7
8. Hankintojen ennakointi ja tulevista hankinnoista tiedottaminen.....	7
9. Tekninen vuoropuhelu.....	7
10. Hankintapäätös ja julkisuus.....	8
11. Muutoksenhaku hankinta-asioissa	10
12. Hankintasopimus	10
13. Sopimuskauden aikainen toiminta	11
14. Ostokuri ja ohjostojen estäminen	11
15. Hankintatoimen organisointi.....	11
16. Vaitiolovelvollisuus.....	12
17. Esteellisyys	12
18. Yhteishankintayksiköt	12
19. Hankintojen valvonta.....	13
20. Yhteenvetotaulukko	14

1. Johdanto

Tämä ohje korvaa Tuusulan kunnan aiemman kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevan ohjeen "Hankinta-ohjeet kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa", joka on hyväksytty kunnanhallituksen päätöksellä 12.3.2012 § 101.

Tuusulan kunnan kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat toteutetaan tämän ohjeen mukaisesti. EU-kynnysarvon ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä: Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016 (hankintalaki), Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1398/2016 (erityisalojen hankintalaki). Kunnan hankinnoissa tärkeimpinä periaatteina ovat hallinto- sekä kuntalain ja EU:n perustamissopimuksen periaatteet; avoimuus, tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä suhteellisuus kynnysarvoista riippumatta.

Ympäristö- ja sosiaaliset näkökulmat, hankinnoilla työllistäminen sekä innovatiivisuus huomioidaan hankintakohtaisesti kun se on kunnan kokonaisedun kannalta tarkoituksenmukaista. Tuusulan kunta on laatinut energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelman 5.10.2017 vuosille 2017 – 2025, jonka kunnanhallitus on hyväksynyt 16.10.2017 § 453. Tämä perustuu TEM:n kanssa 14.10.2016 solmittuun energiatehokkuussopimukseen kaudelle 2017 – 2025. Energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelma hyväksytään suositukseksi ja osaksi tätä hankintaohjetta.

Kunta pyrkii omalla toiminnallaan varmistamaan, että hankinnat toteutetaan tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ja siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin.

Lisätietoa ja ohjeita hankinnoista: www.hankinnat.fi

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161397>

Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161398>

Kynnysarvot alittavien (pienhankintojen) hankintojen osalta kunnalla on oma erillinen hankintaohje: www.tuusula.fi/hankinnat/

2. Kynnysarvot

Hankinnat jaetaan kokonaisarvonsa mukaisesti seuraaviin luokkiin:

- EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat
- Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat
- Pienhankinnat

Hankinnan ennakoitu arvo ratkaisee, onko hankinta EU-kynnysarvon ylittävä, kansallisen kynnysarvon ylittävä vai pienhankinta. Tasan EU-kynnysarvon suuruinen hankinta tulkitaan EU-kynnysarvon ylittäväksi hankinnaksi. Tasan kansallisen kynnysarvon suuruinen hankinta tulkitaan kansallisen kynnysarvon ylittäväksi hankinnaksi.

HANKINTALAIN MUKAISET HANKINTAYKSIKÖT	EU-kynnysarvo (euroa)	Kansallinen kynnysarvo (euroa)
Tavara- ja palveluhankinnat	221 000	60 000
Rakennusurakat	5 548 000	150 000
Suunnittelukilpailut	221 000	60 000
Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen hankinnat	-	400 000
Muiden erityisten palvelujen hankinnat	-	300 000
Käyttöoikeussopimukset	-	500 000
ERITYISALOJEN HANKINTALAIN MUKAISET HANKINTAYKSIKÖT	EU-kynnysarvo (euroa)	Kansallinen kynnysarvo (euroa)
Tavara- ja palveluhankinnat	443 000 €	-
Rakennusurakat	5 548 000 €	-
Suunnittelukilpailut	443 000 €	-
Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen hankinnat (Liite C)	1 000 000 €	-
Muiden erityisten palvelujen hankinnat (Liite C)	1 000 000 €	-
Käyttöoikeussopimukset	5 548 000 €	-

Hankinnan pääasiallinen sisältö ratkaisee, mikä hankintalaji on kyseessä. Jos kyseessä on palvelu, on selvítettävä, kuuluuko hankinta sosiaali- ja terveystalouden palveluihin tai muihin erityisiin palveluihin. Jos kyseessä on rakennusurakka, on selvítettävä onko kyseessä rakennusurakka vai paremminkin palveluhankinta tai tavarahankinta tai näiden yhdistelmä.

3. Hankinnan ennakoitu arvo

Hankinnan ennakoitu kokonaisarvo määrittää alittaako vai ylittääkö hankinnan arvo hankintalaissa säädetyt kynnysarvot, joiden mukaan määräytyvät hankintaan soveltuvat säädökset ja hankintamenettelyt. Hankinnan ennakoitun arvon laskemisesta kerrotaan hankintalain 27 - 31 §:ssä ja erityisalojen hankintalain 14 - 18 §:ssä.

Hankinnan ennakoitun arvon laskenta:

- Suurin maksettava kokonaiskorvaus ilman arvonlisäveroa
 - o Koko hankintayksikkö (koko kunta)
 - o Jos tytäryhteisöt voivat käyttää sopimusta, niin koko kuntakonserni

- o Jos yhteishankinta, niin kaikki hankintayksiköt yhteensä
- Jos hankinta jaettu osiin, niin kaikki osat yhteensä
 - Määräaikaisessa sopimuksessa koko sopimuskauden arvo ml. mahdolliset optiokaudet
 - Toistaiseksi voimassa olevassa sopimuksessa 48 kuukauden mukainen arvo
 - Säännöllisesti toistuvat tai määräajoin uudistettavat tavara- tai palveluhankinnat: viimeksi kuluneiden 12 kk:n aikana tehtyjen vastaavien hankintojen arvo tuleva kausi huomioiden
 - Tavarahankinta, jonka kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen: enintään 12 kk voimassa olevan sopimuksen osalta ennakoitu voimassaolon aikainen kokonaiskorvaus. Yli 12 kk voimassa olevan sopimuksen osalta kokonaisarvo, jäännösarvo mukaan lukien.

3.1. Pilkkomiskielto

Hankintaa ei saa pilkkoa osiin tai laskea sen arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintalain säännösten soveltamisen välttämiseksi (hankintalaki 31 §).

Lähtökohtana arvioinnissa on luontevan hankintakokonaisuuden määrittely. Luontevasti samanaikaisesti tai lyhyehkön ajan kuluessa tilattavien samanlaisten tavaroiden, palvelujen tai rakennustöiden tulisi katsoa kuuluvan samaan hankintakokonaisuuteen.

Lain säännösten välttämiseksi tehty samanlaisten tavaroiden ja palveluiden pilkkominen erillisiksi hankinnoiksi on kiellettyä.

3.2. Hankinnan sallittu jakaminen tulee erottaa pilkkomisesta

Pilkkomiskielto ei kuitenkaan estä hankinnan jakamista osiin sellaisissa tapauksissa, joissa kunkin erän hankinta toteutetaan hankintalain menettelytapavaatimusten mukaisesti. Laajan hankinnan jakaminen osiin saattaa olla hankinnasta aiheutuvan taloudellisen tai teknisen riskin jakamisen tai kilpailuolosuhteiden huomioimisen kannalta perusteltua. Tällöin myös pienet ja keski-suuret yritykset voivat osallistua tarjouskilpailuihin. Hankintalaki kannustaa tällaiseen jakamiseen ja tästä säädetään tarkemmin hankintalain 75 §:ssä.

Menettely ei ole pilkkomiskielton vastaista, jos sen tavoitteena ei ole lain velvoitteiden kiertäminen ja hankinta on toteutettu koko hankintakokonaisuuden (kaikki osat yhteen laskettuna) ennakoidun arvon perusteella ja siinä on noudatettu em. kokonaisarvon mukaisia menettelytapoja.

4. EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat

Kilpailuttaminen toteutetaan hankintalainsäädännön mukaisesti. Tarjous- ja osallistumispyynnöt tehdään sähköisessä kilpailutusjärjestelmässä (ml. Hilma-ilmoitus).

EU-kynnysarvon ylittävistä suorahankinnoista tehdään suorahankintaa koskeva ilmoitus HILMA-ilmoituskaavanaan (hankintalaki 58 §, erityisalojen hankintalaki 62 §). Suorahankinta on aina äärimmäinen poikkeus kilpailuttamisesta ja vaatii erityiset perustelut. Edellytykset suorahankinnalle on kerrottu hankintalain 40 - 41 §:ssä ja erityisalojen hankintalain 43 - 44 §:ssä. EU-kynnysarvon ylittävän hankintapäätöksen saatua lainvoiman, tulee siitä odotusajan päätyttyä tehdä kirjallinen hankintasopimus (hankintalaki 128 §, erityisalojen

hankintalaki 119 §). Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen on tehtävä jälki-ilmoitus HILMA-ilmoituskanavaan (hankintalaki 58 §, erityisalojen hankintalaki 62 §). Myös hankinnan keskeyttämisestä on tehtävä jälki-ilmoitus (hankintalaki 58 §, erityisalojen hankintalaki 62 §).

Hankintapäätöksen tai muiden tarjoajien tai ehdokkaiden asemaan vaikuttavan päätöksen liitteenä on asianosaisille toimitettava muutoksenhakuohjeet (hankintaoikaisu ja valitusosoitus kynnyksiarvon ylittävät, hankintalaki 126 §, erityisalojen hankintalaki 117 §). Hankintalain 163 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

5. Kansallisen kynnyksiarvon ylittävät hankinnat ja EU-kynnyksiarvon alittavat hankinnat

Kilpailuttaminen toteutetaan hankintalainsäädännön mukaisesti. Tarjous- ja osallistumispyynnöt tehdään sähköisessä kilpailutusjärjestelmässä (ml. Hilma-ilmoitus).

Hankintalain mukaan kansallisissa menettelyissä on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on julkisten hankintojen yleisten periaatteiden mukainen: tasapuolisuus, syrjimättömyys, suhteellisuus ja avoimuus (hankintalaki 3 §). Käytettävä hankintamenettely on kuvattava tarjouspyynnössä (hankintalaki 100 §).

EU-hankinnoissa ja kansallisissa hankinnoissa on erilaiset säännökset kilpailuttamisessa käytettävistä hankintamenettelyistä. Merkittävin ero on, että kansallisissa ja sote-hankinnoissa hankintayksikkö voi itse luoda käyttämänsä menettelyn, kunhan se on hankintalain periaatteiden mukainen ja kuvattu tarjouspyynnössä.

Lisäksi EU-hankinnoissa on säännelty vähimmäismääräaikoja, esim. tarjousajan vähimmäispituus (hankintalaki 56 §, erityisalojen hankintalaki 60 §). Kansallisissa hankinnoissa tällaisia vähimmäismääräaikoja ei ole. Sosiaali- ja terveystalouteen sekä muihin erityisiin palveluhankintoihin sovelletaan sosiaali- ja terveystalouden sekä muiden erityisten palveluiden hankintoihin sovellettavia säännöksiä (hankintalaki 12 luku, erityisalojen hankintalaki 10 luku). Huomaa, että hankintalaki 25 § ja 26 §, joissa kynnyksiarvot ilmoitetaan, ei aina ole ajantasainen tieto. Voimassa olevat kynnyksiarvot pitää aina tarkastaa esim. HILMA:n sivuilta <https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/docs/kynnyksiarvot/>

Tuusulan kunnalla on käytössä mm. seuraavat menettelyt:

- Avoin menettely
 - Julkaistaan hankintailmoitus ja tarjouspyyntö. Kaikki halukkaat voivat jättää tarjouksen.
- Rajoitettu menettely
 - Julkaistaan hankintailmoitus ja osallistumispyyntö. Valittavien ehdokkaiden vähimmäismäärä ja mahdollinen enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai osallistumispyynnössä. Tarjouspyynnön saavat valitut ehdokkaat ja ehdokkaiden karsiminen tapahtuu soveltuvuusvaatimusten perusteella. Mikäli soveltuvia ehdokkaita on riittävästi, valitaan vähintään viisi ehdokasta. Tarvittaessa menettely voidaan toteuttaa vaiheittain siten, että valittujen ehdokkaiden määrää rajoitetaan menettelyn edetessä.

- Neuvottelumenettely
- Julkaistaan osallistumispyyntö. Valittavien ehdokkaiden vähimmäismäärä ja mahdollinen enimmäismäärä on ilmoitettava osallistumispyynnössä. Ehdokkaiden karsiminen tapahtuu tarjouspyynnössä mainituilla perusteilla. Neuvotteluihin kutsutaan valitut ehdokkaat. Neuvottelut käydään jokaisen ehdokkaan kanssa erikseen ja jokaisesta neuvottelusta laaditaan muistio. Neuvottelujen päätyttyä valitut ehdokkaat saavat tarjouspyynnön. Tarvittaessa menettely voidaan toteuttaa vaiheittain siten, että valittujen ehdokkaiden määrää rajoitetaan menettelyn edetessä.

Kansallisen kynnsarvon ylittävistä suorahankinnoista tehdään suorahankintaa koskeva ilmoitus HILMA-ilmoituskanavaan (hankintalaki 58 §, erityisalojen hankintalaki 62 §). Suorahankinta on aina äärimmäinen poikkeus ja edellytykset suorahankinnalle ovat hankintalain 40 - 41 §:ssä ja erityisalojen hankintalain 43 - 44 §:ssä.

Kansallisen kynnsarvon ylittävistä hankinnoista tulee tehdä kirjallinen hankintasopimus hankintapäätöksen saatua lainvoiman (hankintalaki 128 §, erityisalojen hankintalaki 119 §). Sosiaali- ja terveystalvelujen ja muiden erityisten palvelujen kansallisen kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa sekä kansallisen kynnsarvon ylittävissä käyttöoikeussopimuksissa hankintasopimuksen saa tehdä aikaisintaan muutoksenhakuajan päätyttyä (hankintalaki 129 §, erityisalojen hankintalaki 120 §). Sosiaali- ja terveystalvelujen ja muiden erityisten palvelujen kansallisen kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa sekä kansallisen kynnsarvon ylittävissä käyttöoikeussopimuksissa on sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen tehtävä jälki-ilmoitus HILMA-ilmoituskanavaan, myös hankinnan keskeyttämisestä on tehtävä jälki-ilmoitus (hankintalaki 58 §, erityisalojen hankintalaki 62 §). Sosiaali- ja terveystalvelujen hankintoja ovat hankintalain liitteen E kohtien 1 - 4 mukaiset palvelut. Muiden erityisten palvelujen hankintoja ovat hankintalain liitteen E kohtien 5 - 15 mukaiset palvelut.

Hankintapäätöksen taikka muun tarjoajien tai ehdokkaiden asemaan vaikuttavan päätöksen liitteenä on asianosaisille toimitettava muutoksenhakuohjeet (hankintaoikaisu ja valitusosoitus kynnsarvon ylittävät, hankintalaki 126 §, erityisalojen hankintalaki 117 §). Hankintalain 163 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

6. Tietosuojaja

Euroopan unionin yleinen tietosuojaja-asetus (EU 679/2016) on tullut voimaan toukokuussa 2016 ja sitä sovelletaan kansallisesti 25.5.2018 alkaen. Asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Asetuksen rinnalle säädetään uusi tietosuojalaki.

Asetus tuo sekä rekisterinpitäjille että henkilötietojen käsittelijöille uusia tehtäviä ja velvollisuuksia. Asetus ottaa kantaa henkilötietojen lainmukaiseen käsittelyyn ja kertoo milloin, miten ja kenen toimesta henkilötietoja saa käsitellä. Mikäli palveluntuottajan toiminnassa käsitellään henkilötietoja, tulee sekä tarjouspyynnössä että sopimuksessa huomioida tietosuojaja-asetuksen ja siihen liittyvän lainsäädännön asettamat vaatimukset.

7. Sähköinen kilpailutusjärjestelmä ClouDia

Tuusulan kunnalla on käytössä sähköinen kilpailutusjärjestelmä ClouDia. Järjestelmän kautta tehdään kaikki hankintalainsäädännön edellyttämät hankintailmoitukset (Hilma-ilmoitus), tarjouspyynnöt, ESPD-lomakkeet (yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja, pakollinen EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, hankintalaki 87 §, erityisalojen hankintalaki 85 §) sekä tarjoajien ja kunnan välinen viestienvaihto. Tarjoajat tekevät tarjouksensa sähköisesti kilpailutusjärjestelmässä, jossa tarkistetaan myös tarjoajien kelpoisuusvaatimusten täytyminen sekä tehdään tarjousvertailu.

8. Hankintojen ennakointi ja tulevista hankinnoista tiedottaminen

Toimialojen tehtävänä on kirjata talousarvion valmistelun yhteydessä kaikki toimialan tiedossa olevat tulevat hankinnat hankintasuunnitelmaan. Hankintasuunnitelmaan kirjataan EU-kynnysarvon ylittävät ja kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat.

Hankintasuunnitelma toimitetaan vuosittain hankintapalveluille sähköpostilla (hankinnat@tuusula.fi). Kunnan viranhaltijoiden tulee huomioida, että varsinkin EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintaprosessin läpivienti voi kestää 6-12 kuukautta. Tästä syystä etenkin näiden hankintojen kirjaaminen hankintasuunnitelmaan varhaisessa vaiheessa on tärkeää. Aikataulussa on syytä huomioida myös mahdollinen lautakunnille tehtävä esittely hankinnan valmisteluvaiheessa, ennen kilpailutuksen toteutusta. Itse aiheutettu kiire ei ole peruste kilpailuttamatta jättämiselle.

Suunnitteilla olevat EU-kynnysarvon ja kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat sekä näitä koskevat hankintasopimukset kirjataan kunnan verkkosivuilla olevaan hankintakalenteriin. Kunnan julkinen hankintakalenteri palvelee kuntalaisia sekä yrityksiä ja lisää kilpailua.

Käynnissä olevista tarjouskilpailuista on suora linkki kunnan verkkosivulla hankintailmoitukseen ja tarjouskilpailuun.

EU-kynnysarvon ylittävissä kilpailutuksissa on suositeltavaa tehdä hankintalainsäädännön mukainen ennakoilmoitus (erityisalojen hankintalaissa kausi-ilmoitus) HILMA-ilmoituskanavaan (hankintalaki 58 §, erityisalojen hankintalaki 62 §). Ennakoilmoitus toimitetaan julkaistavaksi vähintään 35 päivää ja korkeintaan 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä (hankintalaki 61 §, erityisalojen hankintalaki 65 §).

9. Tekninen vuoropuhelu

Teknisellä vuoropuhelulla tarkoitetaan ennen hankintailmoituksen julkaisemista potentiaalisten tarjoajien kanssa käytävää keskustelua. Tarkoituksena on saada tarjous- tai osallistumispyynnöstä sellainen, että kilpailutuksen lopputulos on mahdollisimman onnistunut.

EU- ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa voidaan käydä teknistä vuoropuhelua potentiaalisten tarjoajien kanssa ennen hankintailmoituksen julkaisemista (hankintalaki 65 §, erityisalojen hankintalaki 69 §). Teknistä vuoropuhelua tulee käydä vähintään kolmen toimijan kanssa, mikäli potentiaalisia tarjoajia on olemassa riittävästi. Hilma-ilmoituskanavaan voi julkaista avoimen tietopyynnön, jolloin kaikki kiinnostuneet potentiaaliset toimijat pääsevät mukaan vuoropuheluun.

Teknistä vuoropuhelua voidaan käydä myös toimijakohtaisesti siten, että tarjouspyyntö- tai osallistumispyyntöasiakirjaluonnokset lähetetään toimijalle tutustuttaviksi 1 - 2 viikkoa ennen tapaamista. Tarvittaessa vuoropuhelua voidaan käydä puhelimella ja/tai sähköpostilla. Vähintään EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen vuoropuheluista tehdään lyhyet muistiinpanot, joita ei tarvitse luovuttaa vuoropuheluihin osallistuneille toimijoille.

Tekninen vuoropuhelu on nimenomaan ennen hankintailmoituksen julkaisemista käytävää keskustelua. Varsinaisen tarjouskilpailun aikana kommunikointi potentiaalisten tarjoajien kanssa tapahtuu vain sähköisen kilpailutusjärjestelmän kautta ja/tai virallisten neuvotteluiden kautta.

10. Hankintapäätös ja julkisuus

Kaikista kynnysarvon ylittävistä hankinnoista tulee tehdä CaseM- asianhallintajärjestelmässä kirjallinen perusteltu hankintapäätös. Hankintapäätöksestä tulee käydä ilmi mm. ehdokkaiden ja tarjoajien valintaan tai asemaan vaikuttavat ratkaisut. Päätöksen tulee täyttää myös hankintalain 123 §:n vaatimukset ja 124 §:n vaatimukset hankintakertomuksesta. Riittävää on, että hankintakertomuksessa vaaditut asiat käyvät osittain ilmi myös muista tarjouskilpailua koskevista asiakirjoista. Päätöstä kirjoitettaessa kannattaa käyttää apuna asiakirjahallintaohjelma Casemissa olevia viranhaltijan ja toimielimen hankintapäätösmallipohjia. Mallipäätökset löytyvät kohdasta yhteiset kansiot/asiakirjapohjat/päätösehdotuspohjat ja viranhaltijapäätöspohjat. Myös hankinnan keskeyttämisestä tehdään perusteltu päätös ja hankintailmoituslomakkeella keskeytysilmoitus Hilmaan (hankintalaki 125 § ja 58 §, erityisalojen hankintalaki 116 § ja 62 §).

Hankintapäätös on kuntalaissa määritelty viranomaispäätös, jolla päätösvaltuuden omaava toimielin tai viranhaltija tekee ratkaisun hankinnasta ja määrää sen täytäntöönpanosta. Hankintoja koskeva päätösvalta on määritelty Tuusulan kunnan hallintosäännön taulukossa.

Hankintapäätöksen julkisuutta säätelee laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999). Hankintapäätös on julkinen, kun päätös on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu (julkisuuslaki 6 § 1 mom 8 kohta). Käytännössä tämä koskee usein kuitenkin valitun toimijan nimeä tai lyhennystä päätöksestä sillä muu tarjousasian käsittelyssä syntynyt materiaali kuten esim. tarjousten vertailutaulukot, ovat julkisuuslain mukaan salassapidettäviä asiakirjoja hankintasopimuksen allekirjoittamiseen saakka (julkisuuslaki 7 § 2 mom).

Hankintapäätös on aina annettava tiedoksi asianosaiselle tarjoajalle muutoksenhakuohjeineen (hankintalaki 127 §, erityisalojen hankintalaki 118 §). Tarjoajalla on myös oikeus hankinta-asian käsittelyssä syntyneeseen aineistoon kuten tarjousvertailuun ja toisten tarjoajien tarjouksiin liikesalaisuuksia lukuunottamatta voidakseen arvioida mahdollisen muutoksenhaun tarpeellisuuden.

Hankinta-asiakirjat tulevat kokonaisuudessaan yleisöjulkisiksi liikesalaisuuksia lukuunottamatta, kun sopimus asiassa on tehty. Kunnan viranomaisen harkinnassa on, halutaanko hankinta-asiasta julkaista tietoa ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista. Tuusulan kunnan avoimuuden periaatetta koskevan linjauksen mukaan hankintapäätös julkaistaan heti päätöksenteon jälkeen kun-

nan internet-sivuilla. Päätöksen liitteitä ei kuitenkaan julkaista. Liikesalaisuudet on poistettava julkisuuteen tulevasta päätöksestä kuten myös muille tarjoajille tiedoksi annettavasta päätöksestä. Hankintalain piiriin kuuluvissa hankinnoissa hankintapäätöksen lainvoima ei riipu siitä, julkaistaanko se kunnan internet- sivuilla, sillä valitusoikeus asiassa on vain asianosaisilla tarjoajilla.

Eriyistä huomiota tulisi kiinnittää hankintaa koskevan päätösesityksen julkisuuteen. Tarjoajan suojaksi säädetty avoimuus, syrjimättömyys ja tasapuolinen kohtelu voidaan turvata vain pitämällä tarjoajan valintaa koskeva päätösesitys salassa päätöksentekoon saakka. Julkisuuslain mukaan asianosaisella, saati ulkopuolisilla tahoilla, ei ole oikeutta esittelymuistioon, ratkaisuehdotukseen ja niihin verrattavaan muuhun asian valmistelua varten viranomaisen laatimaan asiakirjaan ennen kuin asian käsittely kysymyksessä olevassa viranomaisessa on päättynyt (julkisuuslaki 11 § 2 mom 3 kohta). Tämän vuoksi toimielimen esityslistalla julkaistaan tieto hankinta-asian käsittelystä vain otsikkotasolla tai lyhennettynä tiivistelmänä julkaisematta tietoja mm. tarjousvertailusta ja valituksi esitetystä toimijasta.

Muistilista hankintapäätöksen tekemisestä

- tarkista hankintavaltuudet (hallintosääntö ja toimintasääntö)
- valitse oikea päätöspohja CaseM:ssä
- päätöksen keskeinen sisältö
 - hankintatapahtuman keskeiset vaiheet
 - väliratkaisut (tarjoajien tai tarjousten hylkäys yms.)
 - perustelut
 - vertailu, miten suoritettu (vertailutaulukko liitteeksi)
 - päätökseen ehtona, että hankinnasta tehdään erillinen hankintasopimus, kun päätös on saanut lainvoiman
- muista oikeat muutoksenhakuohjeet (jos puuttuu, valitusaika ei ala kuluu)

Hankintaan liittyvän optiokauden käyttöönottamisesta tai hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä (hankintalaki 123 §, erityisalojen hankintalaki 114 §) ei tehdä uutta valituskelpoista hankintapäätöstä. Näissä tilanteissa tehdään CaseM-asianhallintajärjestelmässä päätös, joka annetaan tiedoksi vain asianosaiselle toimittajalle, eikä mukaan liitetä muutoksenhakuohjeistusta. Mikäli hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista tai puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailuttamisessa hankinnan arvo ei ylitä EU-kynnysarvoa, tilauksesta ei tarvitse myöskään tehdä uutta valituskelpoista hankintapäätöstä (hankintalaki 123 §, erityisalojen hankintalaki 114 §). Mikäli tilattavan hankinnan arvo ylittää EU-kynnysarvon, päätöksen liitteeksi tulee mukaan valitusosoitus (hankintalaki 123 §). Puitetoimittajien kesken tehtävästä minikilpailutuksesta tulisi myös aina tehdä päätös kaikille asianosaisille tarjoajille, jotta toimittajat saavat tiedon valinnasta.

Lisätietoa puitejärjestelystä: <http://www.hankinnat.fi/fi/eu-hankinta/menettelytekniikat/puitejarjestelyt>

11. Muutoksenhaku hankinta-asioissa

Muutoksenhausta hankinta-asioissa säädetään hankintalaissa (hankintalaki luku 16). Kansallisen kynnyksarvon ylittävissä hankinnoissa on kaksi muutoksenhakureittiä: hankintaoikaisu hankintapäätöksen tehneelle ja asian saattaminen markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Tuusulan kunnan linjauksen mukaan hankintaoikaisu käsittelee aina hankintapäätöksen tehnyt viranhaltija tai toimielin.

Mikäli hankintaoikaisu johtaa uuteen hankintapäätökseen, on tämä täysin uusi päätös, jolloin prosessi ja valitusajat alkavat alusta.

Jos hankinnassa on menetelty hankintasäännösten vastaisesti ja asia on saatettu markkinaoikeuden käsitteilyyn, markkinaoikeus voi:

- kumota hankintayksikön päätöksen osaksi tai kokonaan,
- kieltää hankintayksikköä soveltamasta virheellistä menettelyä,
- velvoittaa hankintayksikön korjaamaan virheellisen menettelynsä, tai
- määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksua sellaiselle asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä (enintään 10 % hankinnan arvosta),
- määrätä hankintayksikölle tehottomuusseuraamuksen,
- määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun (enintään 10 % hankinnan arvosta) ja
- lyhentää hankinta tai käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua.

Tehottomuusseuraamus, seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen voidaan määrätä vain kansallisen kynnyksarvon ylittävissä liitteen E mukaisessa palveluja koskevassa hankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa sekä EU-kynnyksarvon ylittävissä muussa hankinnassa.

Edellä luetelluista seuraamuksista kolme ensimmäistä ovat mahdollisia silloin, kun hankinnasta ei vielä ole tehty sopimusta. Jos markkinaoikeus esim. toteaa, että hankintapäätös on tehty hankintalain vastaisesti, voi se kumota hankintapäätöksen.

12. Hankintasopimus

Hankintayksikön on tehtävä hankinnasta kirjallinen sopimus valitun toimittajan kanssa. Hankintasopimus syntyy kirjallisen sopimuksen allekirjoittamisella, minkä vuoksi erillinen sopimus on aina tarpeen (hankintalaki 128 §, erityisalojen hankintalaki 119 §) Hankintalain mukaisissa hankinnoissa tai käyttöoikeussopimuksissa voidaan tehdä sopimus ja hankintapäätös panna täytäntöön vasta kun on kulunut ns. pakollinen odotusaika. Odotusaika on 14 päivää siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä ja valitusosoituksesta (hankintalaki 129 §, erityisalojen hankintalaki 120 §). Käytännössä odotusaika on sama asia kuin muutoksenhaku aika.

Ennen sopimuksen allekirjoittamista on varmistuttava siitä, ettei hankinnasta ole valitettu markkinaoikeuteen. Tarjouspyynnössä ja hankintapäätöksessä tulee ilmoittaa, että sopimus katsotaan syntyneeksi vasta kun sopijapuolet ovat allekirjoittaneet erillisen kirjallisen sopimuksen. Sopimusneuvottelut voidaan aloittaa heti, kun hankintapäätös on tehty, mutta sopimusta ei saa allekirjoittaa, ennen kuin pakollinen odotusaika on kulunut.

Kunnan viranhaltijoiden tulee varmistua siitä, että toisen sopijapuolen nimissä hankintasopimuksen allekirjoittavalla henkilöllä on kaupparekisteritietojen (tai yhdistys- tai säätiörekisteritietojen) perusteella nimenkirjoitusoikeus tai hänellä on esittää nimenkirjoitusoikeuden omaavan henkilön allekirjoittama valtakirja. Kunnan puolesta hankintasopimuksen allekirjoittaa hankintapäätöksen tehneen toimielimen valtuuttama henkilö tai viranhaltija tai kunnan hallintosäännössä määritelty viranhaltija.

Kunnan hankintasopimukset arkistoidaan CaseM -asianhallintajärjestelmään.

13. Sopimuskauden aikainen toiminta

Muista sopimuskaudella

- Vastuuhenkilö ja hänen varahenkilönsä valvovat sopimuksen noudattamista
- Hankinnat tehdään määrärahojen puitteissa
- Meno kirjataan sille vuodelle, jona tavara/palvelu saapuu
- Lasku maksetaan vasta, kun tuote/palvelu on hyväksytysti vastaanotettu
- Laskun asiatarkastaja ja laskun hyväksyjä tarkistaa, että lasku on sopimusehtojen mukainen
- Virheestä tulee reklamoida välittömästi ja kirjallisesti
- Reklamaatio kirjataan aina CaseM asiakirjahallintaan ko. hankintasopimukselle

14. Ostokuri ja ohjostojen estäminen

Kunnan viranhaltijoiden tulee sitoutua kunnan hankintasopimukseen sekä ostokuriin ja välttää ohjostoja. Eri-tyisesti johtavien viranhaltijoiden tulee valvoa, että heidän toimialallaan tehtävissä tilauksissa ja ostoissa noudatetaan voimassa olevia hankintasopimuksia.

Tuote-esittelyihin ei tarvitse suostua. Sähköpostimainonnan kautta tuleviin tarjouksiin ei saa sitoutua tai tehdä hankintoja (pl. sähköpostimainonta sopimustoimittajalta).

15. Hankintatoimen organisointi

Tuusulan kunnassa hankintatoimintaa toteutetaan hajautetusti toimialoilla. Yleisjohto- ja konsernipalveluiden materiaalihallintoyksikkö hoitaa erikseen kaikkia toimialoja koskevia kilpailutuksia. Materiaalihallintoyksikkö toimii resurssiensa puitteissa konsultin roolissa toimialojen ja tytäryhteisöjen hankinnoissa.

Toimialoilla hankintoja toteuttavat toimialajohtajat ja päälliköt hallintosäännön mukaisesti ja jokaiselle toimialalle on nimetty hankintavastaava/-t. Hankintavastaava on myös kunnan hankintaryhmän jäsen. Hankintavastaavien tehtävänä on jakaa toimialoilleen hankintatietoutta sekä toimintatapoja.

Toimialojen yhteisissä hankinnoissa hankintasopimusten valvonnasta vastaa Yleisjohto- ja konsernipalveluiden materiaalihallintoyksikkö. Toimialakohtaisissa hankinnoissa hankintasopimusten valvonnasta vastaa toimiala.

16. Vaitiolovelvollisuus

Kunnan palveluksessa oleva luottamushenkilö tai toimeksiantotehtävää hoitava henkilö ei saa paljastaa salassa pidettävää tietoa muille kuin niille, joiden tehtävänä on asian käsittely. Vaitiolovelvollisuus jatkuu myös palvelussuhteen, luottamustehtävän tai toimeksiantotehtävän päättymisen jälkeen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi.

17. Esteellisyys

Hankinta-asian valmisteluun ja päätöksentekoon osallistuva henkilö ei saa olla esteellinen. Vastaavasti hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn taikka tavaran tai palvelun tai urakan tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla esteetön. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kuntalaissa (410/2015 § 97) ja hallintolaissa (434/2003 § 27–30).

18. Yhteishankintayksiköt

Hankintalain mukainen yhteishankintayksikkö (4 § kohta 12) kilpailuttaa asiakkaidensa puolesta hankintasopimuksia ja vastaa niiden sopimushallinnasta. Tuusulan kunnan hankinnoissa voidaan käyttää yhteishankintayksiköiden hankintasopimuksia tai muuta hankintayhteistyötä. Hankintayhteistyö voi tulla kyseeseen tavara- ja palveluhankinnoissa, joissa kunta hyötyy yhteistyön tuottamasta volyymiedusta tai hankinnoissa, joissa hankintatoimen hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi yhteistyö on perusteltua.

Hankintayhteistyötä voi olla esimerkiksi:

- Liittyminen mukaan KL-Kuntahankinnat Oy:n tulevaan yhteishankintakilpailutukseen tai jo olemassa olevaan yhteishankintasopimukseen hankintalainsäädännön määrittelemissä rajoissa.
- Liittyminen mukaan KuntaPro Oy:n tulevaan yhteishankintakilpailutukseen tai jo olemassa olevaan yhteishankintasopimukseen hankintalainsäädännön määrittelemissä rajoissa.
- Yhteinen kilpailutus muiden kuntien kanssa.

Päätös mahdollisesta hankintayhteistyöhön sitoutumisesta tehdään hankintakohtaisesti. Toimialakohtaiset päätökset valmistellaan ko. toimialalla ja koko kuntaa koskevat päätökset valmistellaan Yleisjohto- ja konsernipalveluiden materiaalihallintoyksikössä.

19. Hankintojen valvonta

Kuluttaja- ja kilpailuvirasto (KKV) valvoo julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattamista (hankintalaki 139 §, erityisalojen hankintalaki 127 §). Valvonnan tarkoituksena on varmistaa yleisen edun sekä veronmaksajien ja julkisten varojen käytön tehokkuuden kannalta keskeisten periaatteiden, kuten julkisten hankintojen menettelyjen avoimuuden ja syrjimättömyyden sekä tehokkaasti kilpailutettujen hankintamenettelyjen, toteuttaminen. Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen hankintalainsäädännön vastaisesti, voi tehdä toimenpidepyynnön KKV:lle. KKV puuttuu myös muihin merkittäviin suoraan hankintoihin rinnastuviin menettelyltään karkeasti virheellisiin tai syrjiviin hankintoihin. KKV voi myös omasta aloitteestaan ottaa käsiteltäväksi hankintalain soveltamisalaan kuuluvan asian.

KKV:n toteuttama valvonta ja sen käytössä olevat toimenpiteet eivät vaikuta tarjoajien ja muiden asianosaisten mahdollisuuteen hakea muutosta säännönmukaisin muutoksenhakukeinoin taikka muiden tahojen mahdollisuuteen tehdä hallintolain mukainen hallintokantelu muulle viranomaiselle.

KKV:n toimenpiteistä ja sen asettamista seuraamuksista ks. tarkemmin hankintalain 139 §, 140 § ja 141 §.

Hankintoja valvoo myös tarkastuslautakunta ja tilintarkastajat.

20. Yhteenvetotaulukko

Hankinnan arvo ja menettelytapa	Huomioidut menettelytavat
<p>EU Hankinnat</p> <p>Rakennusurakat yli 5 548 000 euroa</p> <p>Tavara- ja ensisijaiset palveluhankinnat yli 221 000 euroa</p>	<p>Hankintalaki soveltuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Velvoite sähköiselle yhteydenpidolle • Tehtävä EU-laajuinen hankintailmoitus • Pakollinen jälki-ilmoitus (30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä) • Hankintalain mukaiset määräajat soveltuvat • Valitusoikeus markkinaoikeuteen ja hankintaoikaisu-mahdollisuus • Pakollinen odotusaika 14 päivää ennen sopimuksen solmimista • Suorahankinnoissa mahdollisuus tehdä vapaaehtoinen ilmoitus EU:n laajuisesti ja noudattaa 14 päivän odotusaikaa • Hankintasopimusta ei saa tehdä ilman markkinaoikeuden lupaa, jos hankinnasta on valitettu markkinaoikeuteen.
<p>EU-kynnysarvot ylittävät liitteen E mukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut 400 000 euroa sekä muut erityiset palvelut 300 000 euroa</p>	<p>Hankintalaki soveltuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehtävä hankintailmoitus omalla lomakkeellansa • Käytettävistä menettelyistä ei säädetty tarkasti. Noudatettava kuitenkin hankintalain periaatteita. Lisäksi käytettävä menettely kuvattava. • Voi myös käyttää EU-menettelyjä • Pakollinen jälki-ilmoitus 30 päivän kuluessa • Pakollinen odotusaika 14 päivää ennen sopimuksen solmimista • Valitusoikeus markkinaoikeuteen ja hankintaoikaisu-mahdollisuus • Suorahankinnoissa mahdollisuus tehdä vapaaehtoinen ilmoitus EU:n laajuisesti ja noudattaa 14 päivän odotusaikaa • Hankintasopimusta ei saa tehdä ilman markkinaoikeuden lupaa, jos valitus markkinaoikeudessa
<p>Kansalliset hankinnat</p> <p>Tavarat ja palvelut 60 000 – 221 000 euroa</p> <p>Rakennusurakat 150 000 – 5 548 000 euroa</p> <p>Sosiaali- ja terveyspalvelut 400 000 euroa saakka</p> <p>Muut erityiset palvelut 300 000 euroa saakka</p> <p>Käyttöoikeussopimukset 500 000 euroa saakka</p>	<p>Hankintalaki soveltuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansallinen hankintailmoitusvelvollisuus • Käytettävistä menettelyistä ei säädetty tarkasti. Noudatettava kuitenkin hankintalain periaatteita. Lisäksi käytettävä menettely kuvattava. • Voi myös käyttää EU-menettelyjä • Suorahankintoihin sovelletaan hankintalain 40 ja 41 §:ää • Mahdollisuus tehdä vapaaehtoinen suorahankintailmoitus ja noudattaa 14 päivän odotusaikaa • Valitusoikeus markkinaoikeuteen ja hankintaoikaisu-mahdollisuus • Hankintasopimuksen saa tehdä heti päätöksenteon jälkeen (ei pakollista odotusaikaa) • Huom. Muutoksenhaku-aika on 14 päivää